КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ЮЛІЯ ВИШНИЦЬКА

АНАЛІЗ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Спецкурс зі світової літератури

Навчально-методичний посібник

Київ — 2019

УДК 82.09(07)
В55

Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського університету імені Бориса Грінченка
(*протокол № 7 від 29.08.2019 р.*)

Автор:
Вишницька Ю.В., доцент кафедри світової літератури Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор філологічних наук, доцент.

Рецензенти:
Аннєнкова О.С., професор кафедри світової літератури і компаративістики Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, доктор філологічних наук, професор;
Михайлова Т.М., молодший науковий співробітник Інституту літератури НАН України, кандидат філологічних наук.

Вишницька Юлія

В55 Аналіз та інтерпретація художнього тексту. Спецкурс зі світової літератури : навч.-метод. посіб. / Юлія Вишницька. — Вид. 2-ге, доопр. і доповн. — К. : Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2019. — 240 с.
ISBN 978-617-658-069-0

Посібник містить короткий виклад лекцій з відповідної тематики, плани семінарських занять зі зразками авторської інтерпретації художніх текстів, списки науково-методичної літератури, запитання до модульних контрольних робіт, теми індивідуальних науково-дослідних робіт. До семінарських занять додаються хрестоматійні матеріали.

Для студентів та магістрантів філологічних факультетів закладів вищої освіти, вчителів закладів загальної середньої освіти, викладачів.

УДК 82.09(07)

ISBN 978-617-658-069-0

© Вишницька Ю.В., 2019
© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2019

ЗМІСТ

Пояснювальна записка 5

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

***Змістовий модуль І.* Домінантна категорія тексту в тричленній координаті «автор — текст — читач»** 7

Лекція 1 7
Лекція 2 11

***Змістовий модуль ІІ.* Текстові домінанти в багаточленній координаті «автор — текст — читач»** 14

Лекція 3 14
Лекції 4–5 17
Лекції 6–7 25
Лекція 8 30
Лекція 9 32
Лекція 10 36

РОЗДІЛ ІІ. ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І

Семінарське заняття № 1 40
Семінарське заняття № 2 80

Запитання до модульної контрольної роботи № 1 92

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Семінарське заняття № 3 93
Семінарське заняття № 4 120
Семінарське заняття № 5 135
Семінарське заняття № 6 158
Семінарське заняття № 7 183
Семінарське заняття № 8 190

Запитання до модульної контрольної роботи № 2 226

Орієнтовна тематика індивідуальних науково-дослідних робіт 227

Список рекомендованих джерел 229

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Спецкурс зі світової літератури «Аналіз та інтерпретація художнього тексту» розроблено на основі авторської робочої навчальної програми підготовки бакалаврів, спеціалістів та магістрів відповідно до навчального плану для всіх спеціальностей денної форми навчання, з урахуванням рекомендацій МОН України в листі «Про Перелік напрямів (спеціальностей) та їх поєднання з додатковими спеціальностями і спеціалізаціями для підготовки педагогічних працівників за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста, магістра» № 1/9-736 від 06.12.2007 р., згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання.

Пропонована програма охоплює великий масив із курсу літературознавства та лінгвістики, який читається в інститутах гуманітарного профілю й допомагає студентам зорієнтуватися в об'ємному матеріалі, зосередитися на найважливіших, вузлових проблемах аналізу художнього тексту. Програма розрахована на 20 годин лекцій та 16 годин семінарських занять. Вивчення курсу закінчується заліком. Зважаючи на великий обсяг матеріалу та необхідність творчого засвоєння знань, уміння самостійно аналізувати художні твори, глибоко, вдумливо інтерпретувати літературні тексти, окрема увага приділяється співпраці викладача зі студентами, частину матеріалу винесено на самостійне опрацювання (відводиться по 50 годин на індивідуальну роботу з кожною групою).

Спецкурс «Аналіз та інтерпретація художнього тексту» є складовою дисциплін основного блоку. Його вивчення передбачає розв'язання низки завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації, зокрема: опанування системою знань про закономірності процесу навчання

та виховання студентів, професійної підготовки висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців у галузі освіти відповідно до вітчизняних та європейських стандартів; основи управління педагогічним процесом у закладі вищої освіти; форми, методи і засоби формування особистості майбутнього фахівця; професійно-педагогічну діяльність викладача вищої школи.

Серед завдань спецкурсу виокремимо такі: подати загальну панораму найбільш вживаних у вітчизняному та зарубіжному літературознавстві методів аналізу художнього тексту; навчити студентів вдало добирати інструмент аналізу художнього тексту, щоб останній «відгукнувся», «розкрився» читачеві, допомогти філологам дібрати адекватні тексту «ключики» його дешифровки. Загалом спецкурс націлений на методологічну допомогу студентам та вчителям, що мають справу зі словом.

Посібник ставить за мету організувати роботу студентів як аудиторну, так і самостійну. Саме це й визначає відповідну структуру посібника, що складається з двох розділів:

1) теоретичного блоку (подано розгорнуті тези лекційного матеріалу);

2) практичного блоку (містить тематику, плани семінарських занять, хрестоматійні матеріали, зразки авторської інтерпретації художніх текстів).

Особливістю посібника є те, що в рубриці «Авторська інтерпретація тексту» пропонуються апробовані матеріали (здебільшого вже надруковані у фахових виданнях).

Після блоку тем модулів подано запитання до модульних контрольних робіт № 1 та № 2, теми для індивідуальних науково-дослідних робіт. До кожного з модулів додано списки рекомендованих навчально-методичних джерел (основних та додаткових), перелік рекомендованих до розгляду праць учених-літературознавців та лінгвістів.

РОЗДІЛ І
ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І

Домінантна категорія тексту в тричленній координаті «автор — текст — читач»

ТЕМА 1. **Герменевтична спрямованість аналізу художнього твору. Механізм читацького сприйняття (крізь призму рецептивної естетики). Традиційні шляхи та найуживаніші літературознавчі методи аналізу художнього твору.**

Лекція 1. **Герменевтика як теорія та мистецтво тлумачення текстів. Класифікація методів аналізу художнього тексту. Традиційні шляхи аналізу: «слідом за автором», пообразний, проблемно-тематичний, композиційний (*2 год*)**

Основні поняття теми: віршознавчий аналіз, герменевтика, метод аналізу, рецептивна естетика, текст, читач, шлях аналізу.

Перш ніж розглядати методи аналізу художнього тексту в сучасній філології (літературознавстві та лінгвістиці), варто зупинитись на питанні доцільності їх застосування в шкільній та університетській аудиторіях. Зазвичай художній твір сприймається як носій певного змісту (подій, ідей, настрою) на читацькому рівні, а розмова про враження від прочитаного видається за аналіз тексту. Це перша прогалина, з якою можна зіткнутись на заняттях із літератури. Окрім того, твір (чи то віршований, чи то прозовий) розглядається як відображений фрагмент реального життя. Тому всі розмови, виходячи з цієї аксіоми (твір = віддзеркалення життя), є принаймні некоректними, адже художній текст — це мистецтво, штучно створена форма. Текст, на думку засновника рецептивної естетики Г. Яуса, має «віртуальний сенс» — специфічне, лише йому притаманне знання [105, с. 34–85]. І *як* розшифрувати цей смисл, *як* віднайти

105. Яусс Х.-Р. История литературы как провокация литературоведения / Ханс-Роберт Яусс // Новое литературное обозрение. — 1995. — № 12. — С. 34–84.

106. Эко У. Инновация и повторение. Между эстетикой модерна и постмодерна / У. Эко // Философия эпохи постмодерна. — Мн., 1996. — 380 с.

107. Этнолингвистический словарь славянских древностей : в 5 т. / под ред. Н.И. Толстого. — М. : Международ. отношения, 1995. — Т. 1. — 584 с.

108. Юнг К.Г. Душа и миф: шесть архетипов / Карл Густав Юнг ; пер. с англ. В.В. Наукманова ; [под общей ред. А.А. Юдина]. — Киев : Гос. б-ка Украины для юношества, 1996. — 384 с.

Навчальне видання

ВИШНИЦЬКА Юлія Василівна

АНАЛІЗ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Спецкурс зі світової літератури

Навчально-методичний посібник

Видання друге, доопрацьоване й доповнене

За зміст поданих матеріалів відповідає автор

Видання підготовлене до друку в НМЦ видавничої діяльності Київського університету імені Бориса Грінченка

Завідувач НМЦ видавничої діяльності *М.М. Прядко*

Відповідальна за випуск *А.М. Даниленко*
Над виданням працювали: *Л.В. Потравка, Т.В. Нестерова, В.І. Скрябіна*

Юлія Вишницька, доцентка кафедри світової літератури Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка, докторка філологічних наук зі спеціальностей «українська література» й «теорія літератури», кандидатка філологічних наук зі спеціальності «російська мова», доцентка.

Авторка понад 50 наукових статей, монографії «Міфологічні сценарії в сучасному художньому та публіцистичному дискурсах», співавторка монографії «Проблема ідентичностей у сучасній українській літературі: виміри "Коронації слова"», навчально-методичного посібника «Історія зарубіжної літератури межі XIX–XX століть», навчального посібника «Історія української літератури XX — поч. XXI ст.» у трьох томах за редакцією Володимира Кузьменка.

Сфера наукових зацікавлень: міфопоетика, семіотика, міфосеміотика, сучасна світова література, етнолінгвістика тощо.

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені БОРИСА ГРІНЧЕНКА
www.kubg.edu.ua

ISBN 978-617-658-069-0